

AL'AHDA RI

sonjay senni

ALFagaa Kan na a walizafi

Sayyidi abdurrahman Alnaderiyi.

Fordaa Kan dancce a gudu

Alfagey kan na a tawana ti :

- Alfa jibrilla Mi'madu kan goo gaaberoo

Marga.

- Alfa Yuusuf Taalho kan goo Barroo

- Dr Yasar radu Lamina aji kan goo

Barroo

- Farid alka Sonjay garre

Hasanayn al-tawakul.

Kan goo sooje zebney Fagoo duna ga Barroo

Mga telefonu. more ti. 222 16 85

Cell. 645 78 66

Ay sintin nda irkoy maawoo, (maano) nda nga albaraka hinna (suuji) yammamante koyoo takahayey se adurnaa ra hinna cere cerente koyoo muumuney hinne se alaahara ra.

Irkoy ma Salli (gomni) boobandi ir bonkoynoo ga kan ti Mahammad nda nga alayaaney ga, nda nga hangasiney(cerey) nda hallasiyan. saabey bara irkoy se kan ti takahayey koyoo hinna nda hallasi ma bara ir bonkoynoo ga, kan ti Mahammad ndebiyammey timmandikaa nda diyawey jinehunoo.

Haya jinaa kan ga waajibi albaaliji lakkalkoyni ga, nga ti: a ma

nga imaanutaraa (cimandiroo) gaabandi (boryandi). woo banda ga haya bayyan kan a ga hansa nda nga farilla ayinantey (kan tilasu) a ga, sanda nga jingaroo citey, nda henenroo citey, nda mehawoo citey.

A ga waajibi a ga a ma batu ka hun irkoy haddey ga, nda a ma kay irkoy yaamaroo do, nda nga ganjiroo do, nda a ma tuubi (yee) ka koy irkoy ga, kan henen za a mana dukur a ga.

Tuubi šartey

Nimši haya ga kañ na a faati, nda a ma anniya kañ nga si yeekate ka koy zunubu ga, haya kañ cindi nga alumuroo ra.

Nda a ma kutayan nañ wattoo din da ra, nda a ga naami nd'a (a g'a tee).

A si halal a se, a ma tuubi dugundi, a masi nee hala irkoy ma ay kanda sennoo woo dam ka tun bonfutay silbawey ra, nda bilsayan nda bine albasiira tuusayan.

A ga waajibi a ga a ma nga deenoo batu ka tun senni meeroo harayan ga, nda almurkar teeyan, nda senni meeroo harayan, nda zee ka fayyan, nda alsilaama haari-haariyan, nda nga dookoray(kayna), nda nga wowi nda nga hunburandiyan, kañ man'ti cimi kañ ga ti ašeriya wane.

A ga waajibi a ga nga money batuyan ka hun gunayan ga ka koy harram ga, a si halal a se nda a ma guna ka koy alsilaama ga, nda gunayan kañ ga a dorandi, kala nda a nka tee faasiki, a ga waajibi nga meedunbuyan a ga.

A ga waajibi a ga nga gaagaarey margante batuyan nda woo kañ nda a ga hin'a .

Nda ma baa boro irkoy se, nda ma konn'a irkoy se, nda ma yadda a ga irkoy se, nda

Koyoo anniya

Ir mana tiiraa woo hantum hala a mma bara ir do kañ baykaw beerey bayraa aikadaroo bara ir se abada, ir anniya de ti ir ma ir gaakasinay kacca tee alsilaamataray fondaa ra.Woo bandaa ga a ma tee borey kanyañ ga wan caw ka hantum songoy Senne ra, i ga gaza laarab cawroo ra se dalil, kañ ga addiinaa bayraa faalandi i se.

Ir ga yaafa ceeci boro kul ga kañ dii gazayan kalimawey hanseroo tenje nda haya kañ ra ir hatta.

Ir ga gaara irkoy ma tiiraa woo ti sababu kañ na alsilaamataray jeeri, a ma a ka alsilaamataray nafa. irkoy ma alsilaamataray jeeri, ma alsilaamey jer a bande.

Boro kul kañ ga baa alsilaamataray, a ga baa nga koyjineyanoo irkoy ma a faaba.

nka hunbur a ma nga kanjey haw(dii) ma hanga a bande, woo ne banda ga ma si goro a bande ihinkantoo ra wala itaacantoo ra waati kanj a sallam ma arakka koraw tonton barmay ka tun arakka kanj n'na a jindaw nga tee cinakaw a se ma sujudu sallamroo jine nda a gar war ga tee jamaayan woo kanj ga bisa ka hegu war se nga ti war ma war affoo bisandi a ma timmandi nda war. nda limam na sujudu hinzante tonton ma a sabbaha nd'a, ma si sujudu a bande. nda limam kay ka koy igguwante ga borey kanjan do nga waajiboo no wala i mma sikka a ra i mma hanga a bande, borey kanj na alhakiika nga tontonoo ga, mma goro. nda jinaa goro ihinkantoo kay ngi jingarey hasara.

nda limam sallam za jingaroo timmeroo jine borey kanj goo dumaa ga ma a sabbaha nd'a, nda a na i cimandi a ma nga jingaroo timmandi a ma sujudu sallamroo bandaa ga, nda a sikka ngi alhabaaroo ra a ma aladili hinka hāa ngi ihinkaa šenni ga hegu i se woo ne ra, nda a ga alhakiika timmeroo ra a ma goy nda nga alhakiika a ma fay nda aladili hinkaa nda man'ti borey ka boobo duma ga, a ma nga alhakiika nanj a ma willi(yee) i ga.

34

ma dukur a se irkoy se, nda a ma gomni yaamar a ma almurkar ganji, a ga harram a ga taari, nda cinnay, nda annamiimay nda hundibeeray, nda yaāzabay nda hewyan, nda mandiyān, nda alhaasiditaray, nda konnay, nda bisaceray cebeyan nga tana ga, nda ma boro laybandi jinoo ra, nda ma a laybandi bandaa ga, nda hooray nda haari-haarayan, nda zina nda gunayan cerecere ka koy woyboro ga kanj hijay goo war gamey ra(al-ajnbabiyati)nda daame ceeciyān nda nga sennoo, nda borey almaanoo gaayan kanj man'ti nda koyoo hundi ikaani, nda konzo ka gaayan, nda addilina ka gaayan, nda jingaroo dugundiyan ka hun nga wattoo ga, a si halal a se alfaasiki ceretaray wala war ma goro, kanj man'ti addaruura ra (ikaccu). boro si taka hayey yaddandiyan wiri(ceeci), nda haya kanj ga takakaa dukurandi. irkoy kanj henen a jeeri nee <<irkoy nda nga diyaa ngi ka bisa ka hegu boro ma i yaddandi, nda a gar war ga tee muuminiyan. irkoydiyaa kanj suuji nda hallaši ma bara a ga nee:

<< ganayan sii takahaya se, takakaa kutayan ra>>**a si halal** a se a ma goy goy, hala a ma irkoy ciitoo bay a ra .

A ma baykey hāa, a ma zente nda ganakey kanj goo Mahammad kanj irkoy ma sall

3

boobandi a ga, fonda (asunna) se. ngi ti wey din kanyan ga kandandi ka koy irkoy bondumyan ga, i ga jeerandi ka tun šaytaana hangayan ga, i mana yadda ngi hundey se. haya kan mufallisancey na a yadda, ngi ti wey din kanyan na ngi alumurey yebebe kan man'ti irkoy kan jeeri ganayan ra, yaa ngi mursay, yaa ngi hēeni kuku (kuu) kayandoo (kayroo) zaaroo. ir ga irkoy kan henen a jeeri naaray (wiri) a ma ir waafakandi nda iri ndebiyammaa nda ir konzokaa kan ti Mahammad, kan ir koy ma salli nda hallasi boobandi a ga, fonda hangayan.

Fesufesuyan kan ga tee.henenandiyan ra:

henenandi goo zemnay hinka hadasu (ziibi kan hun ni ga).nda habasu (ziibi kan ga huru ni ga) wey margante si yasaha (boryandi) kala nda hari kan ga henen a ga henenandi, haroo ti woo din kan noona mana bere, wala nga tenba (daama), wala nga hewoo, nda haya kan ga a fay booboyan ra, sanda tuuriji nda jii nda londi i kul, nda nbaldihari nda saafun nda gaahamziibi nda haya kan ga him'ey, daw sii nda taali nda laabu fotogo nda dawciri nda alhuzzi nda haya kan ga him'ey.

hong'a kanjediroom bandaa ga a ma koy a ga sujudu sii a ga. a ga hookasinay nda farilla.

Boro kan kay ka koy ihinzante ga naafiila ra nda a hong'a kanjediroom jine, a mma yee, a ma sujudu sallamroom banda ga.

Nda a na ihinzantoo haw a mma koy a ga a ma itaakantoo tonton, a ma sujudu sallamroom jine. a ga hookasinay nda farilla nga din a mma yee waati kan a hong'a, a ma sujudu sallamroom banda ga.boro kan dirnan kanje ka tun naafiila ra sanda kanje diiyan wala sujuduyan a mana hong'a hala a sallam a kuu a si yee kate a ga. A ga hookasinay nda farilla nga din a mm'a yeeti abada.

Boro kan cerecere ka naafiila dunbu wala a na arakka wala sujudu nan a ra cerecere boŋ a ga a yeeti abadaa.

Boro kan na gande kar (gahāa) jingar ra haya sii a ga kala nda a nka selen nda harfu.

Nda limam dirnan a nakkasandi wala a tonton maamuume y ma a sabbaha nd'a,

Nda ni limaamoo kay rakka hinka ga, ma a sabbaha nd'a, nda a fay nda dawoo(laboo) i ma hanga a bande. Nda a goro ijinaa ra wala ihinzantoo ra ma tun ma si goro a bande, nda a na sujudu foo tee a na ihinkantoo nan ma a sabbaha nd'a, ma si tun a bande kala nda ni

ra de a hong'a ihinzantoo kanje- diyanoo banda ga. A ma sujudu sallamroo banda ga nda a mana tee ka tun jinaw hinkaa ra wala a tee ngi ihinkaa ra de a hong'a, za ihinzantoo kanjediyanoo jine zama kan se sooraa nda goraa mana a faati.

Boro kanj sallam sikkayan boj nga jingaroo timmeroo ra, nga jingaroo hasara.

Dirnanay kanj tee jingar banayan ra sanda dirnanay kanj tee jingar kanj i ga a noo nga wattoo ra ra.

Dirnanay kanj tee naafila ra sanda dirnanay kanj tee farilla ra. Kala haya iddu ra:

- Alhamdu
- Nda sooraa
- Nda gundu
- Nda bangandi
- Nda rakka tontoni
- Nda kanjey cindey (jerrey) dirnanaa nda a kuu (gay).

Boro kanj dirnan alhamdu naafila ra a hong'a kanje diiroo banda ga a ma koy a ga a ma sujudu sallamroo jine, a ga hookasinay nda farilla nga woo a ga arakka din jindaw a ga tonton ikoraw, a ma koy a ga nga sujudoo ga tee sanda haya kanj ir na filla sujudu nanyan ra. boro kanj dirnan soora wala bangandoo wala gunduroo naafila ra de a

Fesufesuyan :

nda n'dii leesi ni darbaa ga ma nongoo numay nda a nka say -say bankaraa ga, ma a kul numay, boro kanj sikka leesi duuyan ra a ma kakasa a ga, nda a gar a sikka hayaa annajaasataraa ra kakasa sii a ga.

Boro kanj hongu annajaasa a goo jingaroo ra, a ma a dunbu kala nda a nka hunbur wattoo fattayan, boro kanj jingar nd'a, dirnanay boj de a hong'a sallamyanoo bandaa ga, a ma a yeeti wattoo ra.

Fesufesuyan kan qa tee alwalayan qa

Alwala farillawey iyye no:

- 1-Annaya,
- 2 alwaziha numayyan,
- 3-nda kanbe hinka numayyan hala kanbehankore ga,
- 4- nda boj moorayan (massahiyan) ka koy banda,
- 5- nda cee hinka numayyan ka koy ceemoo ga
- 6- nda zிரayan
- 7- nda cahāyan

Nga asunnawey

- 1-Kambe hinka numayyan ka koy Kanbemoo ga sintinyanoo do,
 - 2- nda meekukusiyan
 - 3- nda hari zuu niine ra
 - 4- nda nga niisiyanoo
 - 5- nda boŋ moora yeekatantaa
 - 6- nda haŋa hinka moorayan
 - 7- nda haroo tejendi (taagandi) ngi ihinkaa se
 - 8-nda hangandi cerebandeyan farillawey nda cere game.
- boro kaŋ dirŋan farilla ka tun alwala gaagaarey ga, nda a gar a hong'a manay ga a ma a goy, nda haya kaŋ goo banda ga, nda a gar a kuu (gay) a ma nga hinne numay (goy). a ga yeeti haya kaŋ a na a jingar a jine, nda a gar asunna no, a na a naŋ a ma a goy, a si jingaroo yeeti.
- boro kaŋ dirŋan kaaray a ma nga hinne numay nda anniya, nda a gar a jingar woo din jine a ga a yeeti.
- boro kaŋ hongu meekukusiyan, nda hari zuu niine ra, haya banda ga kaŋ a sintin nga alwaziha numayyanoo ra, a masi yee ngi ihinkaa ga, hala a ma nga alwalayanoo timmandi.

a ma nga jingaroo timmandi, a ma sujudu nga sallamroo banda ga, nda a cerecere ka sujudu limaamoo bande nga jingaroo hasara, nda dirŋanay boŋ a sujudu limaamoo bande, a ma sujudu sallam banda ga.

Nda masbuuku dirŋan limaamoo sallamroo bandaa ga sanda n'kaŋ foo ga jingar. nda sujudu sallam banda ga huru almasbuuku ga ka tun nga limaamoo here, sujudu sallam jine huru a ga ka tun nga boŋ here sallam jinesujudoo ga a wasa. boro kaŋ dirŋan kanjediyan a hong'a sujuduroo ra a ma yee kayyanoo ga, i ga baa a se a ma haya yeeti ka tun cawyanoo ra , woo banda ga a ma kanje dii, a ma sujudu sallam banda ga. Boro kaŋ dirŋan sujudu a hong'a nga kayyanoo banda ga, a ma yee a ga tee gorokaw a ma a sujudu kala nda a nka tee alhakiika a goro kayyanoo jine, waati din a sii goraa yeeti. Boro kaŋ dirŋan sujudu hinka a ma kaŋ ka sujudu a masi goro.

A ma sujudu wey margante ra sallamroo bandaa ga. N'kan hongu sujudu nga bongoo sanbuyanoo banda ga ka tun rakka din kaŋ ga tuku ijinaa ga , a ma koy nga jingaroo ga, a ma si yee, a ma dirŋanaa arakaa fur a ma rakka tonton dogoo ra a ga ti cinakaw, a ma sujudu sallamroo jine nda a tee ijinaw hinkaa

nka dusungum hala limamoo kay ka koy rakka koraw ga a ma sujudu nda a ga tammahā nga ga too limaamoo za kanjediiroo jine nda a man'ti a, a ma a nan a ma hanga limaamoo a ma rakka koraw bana koyneen nongu ra kanj a na araka bana sujudu sii a ga kala nda a nka tee a sikka kanje diiroo ra wala sujudoo ra. boro kanj ndonton kaa a ga wala gondi a na a wii haya sii a ga kala nda nga goyoo nka kuu wala a nka bandafur alkabaa se waati din a ga a dunbu. Boro kanj sikka yalla nga woo alwitri ra nga goo wala aššāf-i araka hinkantoo ra, a ma a dam aššāf-i arakka hinkantoo a ma sujudu sallamroo banda ga, woo banda ga a ma alwitri tee. boro kanj selen aššāf-i nda alwitri game dirnanay boŋ haya sii a ga rida a nka a tee cerecere boŋ i ga konna haya sii a ga. almasbuuk (n' kanj limam na a yan nda arakka foo wala haya kanj boobo nd'a) nda a too ka marga nda limaamoo haya kanj kacca nda rakka, a si sujudu ka marga nd'a. Sallam jine sujudoo ra, wala sallam banda sujudoo ra nda a sujudu a bande nga jingaroo hasara. nda a duu a bande rakka timmante wala a boobo nd'a, a ma sallam jine sujudoo tee a bande, a ma sallam banda sujudoo kokorandi hala

30

Nga fadaa-iley (bagacerawey)

- 1-Bismillaahi harayan ,
Nda košīyan,
- 2-Nda numayyan tontoni jinaa ga
Alwaziha ra nda kanbe hinka ra,
- 3-Nda sintinyan nda ni boŋoo jineheroo,
- 4-nda asunnawey hangandicerbandeyan,
- 5-nda hari kaccandiyan gaagaru ga,
- 6-nda jeregum jilamandiyan iwowo ga, a ga
waajibi kanbe hinka-izey fansi-fansiyan,
I ga baa cee-ize fansi-fansiyan,
- A ga waajibi kaabe kanj ga dogon fansi-
fansiyan alwala ra, kanj man'ti itaccantaa, a
ga waajibi nga fansi-fansiyan ba a tee
itaccante numayyan hunday ra.

Fesufesuyan kan ga tee alwala feeriley ga

Hadasey (ziibi kanj ga tee ni boŋ wano) nda
sababey
Ni boŋ zibey harimun (toosi)
Koyrabanda (huri) nda hewkaayan nda
almaziyyu nda alwadyu.
Sababey jirbi kanj kom, nda kasanjīyan nda
sikīryan nda hollay nda summuyan nda
woyboro haamayan, nda a gar a n'a cerecere
daame se, wala a duu a, nda zakara (aruboro

7

harimunoo) haamayan nda kanbetaamoo gundoo wala kanbe-izey gundey.

Boro kan sikka hadasu ra, a waajibi a ga alwalaayan, nda man'ti (kala) a nka tee alwusuwaasakoyni no, haya foo sii a ga. A ga waajibi a ga toosidogoo (zakara) kul numayyan ka tun maziyyu ga, a si numay maamey (unsayayni).

Almaziyyu nga ti haroo kan ga fatta alhawa kaccu do, nda honguyan wala gunayan wala haya kan ga him'ey.

Fesufesuyan kan ga tee n'kan alwala **sii a qa,**

A si halal a se jingar wala wangayan (tawaafu) wala alkur-aana tiiraa kan ga tee ibeeri haamayan wala nga kuuroo, nda kanboo wala bundu, nda haya kan ga him'ey ,

Kala nda jere (juzu-u) ka tun a ra, kan a ga bayray a ra.

Wala alkuraanoo kan beeri walhaa haamayan, kan man'ti nda alwala, kala n' kan ga n'kan ga bayray ceeci a ra, wala baykaw kan ga a hense (boryandi). baddo (zanka) alkur-aana haamayan ra, sanda boro beeroo, zunuboo goo nookaa ga, kan na noo a se. boro kan jingar kan man'ti nda

dii, a masi tiira guna kan goo jinoo ra, kala nda a nka tee alhamdu ra, laabudda kala a ma timme, nda tiira wala nga tana (himakasinay), nda a na aaya nan ka tun alhamdu ra, a ma sujudu sallamroo jine, nda a boobo nd'a nga jingaroo hasara. boro kan feera n'kan man'ti nga limaamoo se, nga jingaroo hasara. boro si feera nga limaamoo se, kala nda a nka feerayan batu, wala maanaa ka hasara. Boro kan honguroo bere adunnaa misey ra, nga tiyaabey ga nakkasi, nga jingaroo mana hasara. Boro kan na dirakaw tuti kan ga bisa nda jinoo, wala a sujudu nga alwaziha cerea ga, wala a sujudu ka tun nga fatalaa taabu faa ga, wala taabu hinka ga, haya sii a ga. haya sii boro ga kan yeeri na yagalib (hin'a) nda boro kan jerbunfa jingaroo ra. Mamuumi dirnanaa, limam ga a sanbu kala nd'a nka farilla nakkasandi. nda maamuumi dirnan wala a dusingum wala i na a kankam kanjediyan ga, kan man'ti ijinnaa ra, nda a ga tammahã nga ga too limaamoo za a mana bonoo sanbu, ka tun sujudu hinkantoo ra, a ma kanje dii a ma koy toor'a, nda a si tammahã a ma kanje diiroo nan a ma hanga nga limaamoo a ma rakka bana dogoo ra nga limamoo sallamroo bandaa ga, nda a dirnan ka hun sujudu ga wala i nka a kankam wala a

boro kanj sikka hadasu (ziibi kanj hun boro ga) wala annajaasa ra, de a hongu nga jingaroo ra kaccu,

Woo banda ga a na alhakiika nga ga henen, haya sii a ga. boro kanj zogu jingar ra, diinganay boŋ haya sii a ga, nda de a nka a cerecere woo din i ga konna. nda de a bandafur alkaabaa se, a ma jingaroo dunbu. boro kanj jingar nda alhariiri wala wura wala a nka zay jingaroo ra, wala harram no a guna, nga din a na nga koyoo kuta, nga jingaroo ga yasaha. boro kanj feije nga cawroo ra, nda seni kanj man'ti alkuraana a ma sujudu sallam banda ga. nda a nka tee ka tun alkuraana no sujudu sii a ga, nd'a man'ti lafuzoo ka bere wala maanaa ka hasara, a ga sujudu sallam banda ga. boro kanj dusungum jingar ra haya sii a ga. nda de nga jirboo kom a ga yeeti jingaroo nda niwalaroo.Wircikoyni durayroo ga yaafandi,noojeyan addaruura se ga yaafandi, fahamandiyen se almurkar no. jingaroo si hasara nd'a. boro kanj boro foo n'a cee, a nee a se subhaana allaahi, i ga konna, nga jingaroo ga yasaha. boro kanj kay cawyan ra, a mana duu bisandikaw a ma aayaa din nan, a ma caw aayaa kanj goo bandaa ga, nda a mongo a se, a ma kanje

alwala cere cere boŋ, nga din ceferi no ir ga dee irkoy ga.

Fesufesuyan: numayyan ga waaiibi ka tun haya hinza ra

- 1- Janaaba,
- 2- Woyey alaada(hayda),
- 3- Hayyan ziibi (nifaas).

Janaaba goo zemnay hinka. nga ihinkaa affa maniyyu fattayan nda daama kanj i ga doona, jirbi (kaniyan) ra wala moohayay ra, nda margayan (jimaa-u) wala nga tana.

Ihinkantoo aruboro toosidogoo boŋoo tukuyan woyboro harimunoo ra (alfarji).

Boro kanj dii nga jirboo ra sanda nga woo nga mma marga, de maniyyu mana fatta a ga, haya sii a ga. Boro kanj gar nga bankaaraa ga maniyyu kanj koogu a si bay waati kanj a duu nga, a ma numay a ma haya kanj a na a jingar yeeti ka tun nga jirbi koraa ga kanj ra a kani a ra.

Fesufesuyan kan ga tee numayyan farillawey ga

- 1- anniya sintinoo (huruyanoo) do,
- 2- nda cahāyan,
- 3- nda ziirayan,
- 4- nda yammamandiyan (gaaham kul margante tayyan).

Nga asunnawey

- 1-Kanbe hinka numayyan ka koy kanbemoo hinka ga sanda alwala
- 2-nda meekukušiyān
- 3-nda hari zuu niine ra
- 4-nda ma a niiši
- 5-nda haŋa hinka numayyan, ngi ti funey kan ga huru boŋ ra, amma haŋa fita a ga waajibi nga taray hero nda nga gundoo numayyan.

Nga fadaa-iley (mustahabbey)

sintinyan nda ziiboo (annajaasa)
numayyan woo banda ga toosidogoo numayyan, a ga anniya a do, woo banda ga a ga alwala gaagaarey numay cee foo-foo, woo banda ga gaahamoo beene heroo jilamandi ganda ga, nda boŋ numayyan cee hinza, nda gaahamoo jeregumaa kottoo jilamandiyan iwowo ga, nda haroo

haya kul ga, kan man'ti irkoy kan henen, a ma adunnaa nan nda haya kan goo a ra, hala irkoy kan henen beeraa nda nga jeeraa, ma kaa(yahadar) binoo ra, binoo ma jijiri hundoo ma hunbur, ka tun irkoy alhaybaa (alkadar) kan beeraa jeeri, woo ti irkoy hunburkey jingaroo.n'kan mumusu haya sii a ga. irkoy hunburkaw heenoo jingar ra, yaafa no a se. boro kan hanajer fillakawyan se kaccu haya sii a ga. boro kan kay ka tun arakka hinka ga goraa jine, nda de a hong'a kanbe hinkaa nda kanjey mana fay nda dawoo, a ma yee ka koy goraa ga, sujudu sii a ga, nda de a fay nda dawoo, a ma koy a ga, a masi yee, a ma sujudu sallamoo jine. Nda de a yee nga fay nda dawoo bandaa ga, wala kayyanoo bandaa ga, dirnanay boŋ, wala cerecere boŋ. nga jingaroo ga yasaha, a ma sujudu sallamoo bandaa ga. boro kan funsu nga jingaroo ra dirnanay boŋ, a ma sujudu sallamoo bandaa ga. nda a nk'a tee cerecere boŋ, nga jingaroo hasara. boro kan tiššaw nga jingaroo ra, a masi šugulla nda irkoy saabi harayan, a si yeeta boro ga kan na šammata, nga mo si tiššawkaw šammata, nda a na irkoy saabu haya sii a ga. Boro kan hahaaba jingar ra, a ma nga minoo daabu, a masi funsu kala nga darbaa ra, kan man'ti nda harfu fattandiyan.

bonj, wala cerecere bonj, kaykaw no wala gorokaw no. boro kanj na sooro hinka caw wala a boobo nd'a rakka folloku ra, wala a latta ka tun soora ra, ka koy sooro foo ra, wala a na kanje dii za soora timmeroo jine, haya sii a ga, wey margante ra. boro kanj kuore nga jingaroo ra, nda kanboo wala nga bangoo, haya sii a ga. boro kanj koy ka wili alhamdu ga dirnanay bonj, a ma sujudu sallamoo banda ga. nda a gar a nka a cerekere, woo kanj ga bangay nga ti jingaroo hasara. boro kanj hongu soora nga siiryanoo bandaa ga, ka koy kanjediiroo ga, a si yee a ga. boro kanj hongu gundu wala bangandi, a kanjediiroo jine, a ma cawroo yeeti. nda woo tee soora ra, nga de no a ga yeeti, sujudu sii a ga, nda a nka tee alhamdu ra, a ma a yeeti, a ma sujudu sallamoo banda ga. nda a mana hongu kala kanjediiroo banda ga a ma sujudu bangandi nanyan se, saliam jine. nda gundu nanyan se, saliam banda ga. a ga sawa a tee ka tun alhamdu ra, wala soora ra. boro kanj haaru jingaroo ra, nga jingaroo hasara, a ga sawa dirnanay bonj a tee, wala a nka a cerecere, nkul si haaru nga jingaroo ra, kala horgaykaw kanj ga tee hooraykaw. nda muumini kay jingar se, a mma wasu nda nga binoo ka hun

kaccandiyan gaagaarey ga, boro kanj dirnan kaaray wala gaagaaru ka tun nga numayyanoo ra, a ma cahaa ka koy nga numayyanoo ga, wattoo kanj a hong'a ba a tee handu banda ga, a ma yeeti woo kanj a na jingar a jine, nda a na dugundi (kokorandi) nga honguyanoo banda ga, nga numayroo hasara, nda a gar a tee alwala gaagaarey ra, a kubaykasinay nd'a alwalaroo numayyanoo do, a ga a wasa.

Fesufesuyan kan ga tee a si halal ianaabakoyni se:

Jingaray huruyan, a si alkuraana caw kala aaya nda haya kanj ga him'a, sanda deeyan (sunburku) se, nda haya kanj ga him'a. a si halal boro se kanj si hin hariyayno, nda a ma koy nga wandoo do, hala a ma nga haridungaa soolu, nda a nka handiri haya sii a ga.

fesufesuyan kan ga tee taymaman ra
naarukaw ga taymam kanj man'iti nda kutayan ra. nda wircikoyni farilla se, wala naafia, gorokaw kanj goo nda baani ga taymam, nda a hunbur wattoo fattaroo farilla se. Gorokaw kanj goo nda baani si taymam naafia se, wala jumma se, wala bukaw jingaryan se kala waati kanj bukaa nka waajibi a ga.

Taymam farillawey

- 1-anniya,
 - 2-nda daw henenante,
 - 3-nda alwaziha moorayan(massahiyani),
 - 4-nda kanbe hinka massahiyani ka koy kanbe- moo ga,
 - 5-nda dawoo kara jinaa,
 - 6-nda cahāyan,
 - 7-nda wattoo huruyan,
 - 8-nda nga dobuyan jingaroo ga.
- dawoo kaŋ ga taymam ga tee, nga ti:
daw,nda feraw, nda tondi,nda galaaši,
nda batakara nda haya kaŋ ga him'ey .
taymam si hegu feraw tonante ga,nda taari
boŋ, nda dubi, nda suubu komoo nda haya
kaŋ ga him'ey.

idoonandi wircikoyi se, a ma taymam
tondicete ga, nda feraw ga, nda a mana
duu boro kaŋ ga a noo daw.

Nga asunnawey:

- 1-Daw taagandi kanbe hinka se,
- 2-Nda haya massahiyani kaŋ goo kanbemoo
Hinka nda kanbe hankore game,
3-nda hangandicerayan.

Nga fadaa-iley

- 1-Bismillaahi harayan,nda jeregum
jilamandiyan iwowo ga,

boro kaŋ bangandi gundu doo ra, a ma sujudu
sallamoo banda ga. boro kaŋ selen dirnanay
boŋ, a ma sujudu sallamoo banda ga. boro
kaŋ sallam ka tun rakka hinka ga dirnanay
boŋ, a ma sujudu sallamoo banda ga. boro
kaŋ tonton jingaroo ra rakka wala rakka
hinka, a ma sujudu sallamoo banda ga. boro
kaŋ tonton jingaroo ra nga cine. nga jingaroo
hasara. boro kaŋ sikka nga jingaroo timmeroo
ra, a ma kate nda haya kaŋ a na sikka a ra
,sikka nakkasiyan ra, sanda alhakiika.

Boro kaŋ sikka rakka wala sujudu ra, a ma
kate nd'ey, a ma sujudu sallamoo banda ga. n'
kaŋ sikka sallamyanoo ra, a ma sallam nd'a
tee manay ga, sujudu sii a ga, nda a gay nga
jingaroo hasara. alwuswaasakoyi ga
alwuswaasa naŋ ka tun binoo ra, a si kate
nda haya kaŋ a sikka a ra, amma a ga sujudu
sallamoo banda ga, a ga sawa tontoni ra a
sikka, wala nakkasandiyan ra. boro kaŋ
bangandi kunuutu ra sujudu sii a ga, amma i
ga konna nga cerecereroo. boro kaŋ na sooro
tonton araka koraw hinkaa ra sujudu sii a
ga.boro kaŋ maa Mahammadu maawo, kaŋ
irkoy ma salli boobandi a ga, nda hallasi, nga
din goo jingaroo ra, de a na salli dam a ga,
haya sii a ga, a ga sawa a nk'a tee dirnanay

Mee dirŋanay ra

Dirŋanay sujudɛy jingaroo ra, asunnayan m, a goo nakkasiyan se, sujudu hinka sallamroo jine, tahiya hinkaa timmeyanoo jandaa ga, a ga tonton ngi ihinkaa bandaa ga tahiya koraw. a goo tontoni se, sujudu hinka sallamroo banda ga, a ga tahiya ngi ihinkaa banda ga, a ga sallam sallamyan koraw. boro kaŋ nakkasandi a tonton a ma sujudu sallamroo jine. boro kaŋ dirŋan sallamroo jine sujudɛy hala a sallam, a ma sujudu nda a gar a ga man, nda a gar a gay wala a fatta ka tun jingaraa ra, nga sujudoo hasara, jingaroo da hasara ka marga nd'a, nga a gar a tee asunna hinza wala a booboo nd'a, ka tun woo ra, nda man'ti a, a si hasara. boro kaŋ dirŋan sujudu sallam banda ga (sujudubada), a m'a sujudu ba a ti jiri: foo banda ga. Boro kaŋ na farilla nakkasi sujudu sii a wasa ka hun a ga. boro kaŋ na fadaa-il nakkasi sujudu sii a ga. sujudu sallamyan jine (sujudukabla) si tee kala asunna hinka nanŋan se, nda a ma dooboo ndɛy. Amma asunna foo sujudu sii a se, kala gunduyan nda bangandiyan. Boro kaŋ gundu bangandi doo ra, a ma sujudu sallamoo jine.

2-nda kanbe busal taray heroo jilamandiyan

gundoo ga,

3-nda jine heroo jilamandiyan koroo se.

Nga feeriley sanda alwala, taymam foo si jingar farilla hinka tee.boro kaŋ taymam farilla se naafila ga hegu (bisa)a se, nga banda ga. nda tira haamayan nda wangayan (tawaafu) nda cawyan nda a gar a na woo anniya, nda a ma dobu nda jingaroo.nda wattoo mana fatta a ga halal a ma naafilaa taymamoo ka wey kul kaŋ ir na i filla tee kala farilla. boro kaŋ na safoo jingar nda taymam a ma kay aššafa-i nda alwatri se, bandaa ga kaŋ man'ti nda dugandiyan (kokorandi). boro kaŋ taymam ka tun janaaba ga laabudda kala a ma anniya a se.

Fesufesuyan kan ga tee hayda ga

Woyoo kaŋ sintin ka dii a (sintinwoyoo), nda alaadawoyoo, nda alhaamiloo (gunde).hayda ibooba sintin woyoo se, jirbi woy cindi guu, a goo alaadawoyoo se nga alaada, nda a gar kuroo duumi nd'a, a ma jirbi hinza tonton, zaman hinna a mana too jirbi woy cindi guu. A goo handu hinza banda ga haarnil se jirbi woy cindi guu nda haya kaŋ ga him'a, nda handu iddu banda ga, jirbi waranka nda haya kaŋ ga

him'a, nda kuroo nka dunbu a ma nga jirbey kabu hala nga alaadaa ma timme.

A si halal haydakoyni se jingar wala meehaw wala wanga wala alkuraana haamayyan wala jiray huruyan, a goo a ga, meehawoo banayan kan man'ti jingaroo.nga cawyan ga hegu nga alfarjo (woyborotaraa) si halal kurnoo se, wala haya kan goo humoo nda kanjey game hala a ma numay.

Fesufesuyan kan qa tee hayyanziibi Ga hayyanziibi (nifaas) sanda hayda ganjijan ra, nga ibooba ti jirbi woy iddu, nda a gar kuroo dunbu za a jine ba a tee hayroo zaaroo a ma numay a ma jingar, waati kan kuroo yee ka kaa, nda a gar ihinkaa game tee jirbi woy cindi guu wala a boobo nd'a, ihinkantoo ga tee hayda, nda a man'ti a, a m'a marga ka koy ijinaa ga, a ma tee hayyan kuroo timmandoo.

Fesufesuyan kan qa tee wattey ga:

Wattoo isubaranta aluula se, ka tun woynaa tansiroo ka hun beena gamoo ra, ka koy boro nda ni biyoo ma sawa. wattoo isubarantaa alaasar se, ka tun boro nda ni biyoo ma sawa ka koy waynaa ma woole, ngi ihinkaa addaruura kala waynaa ma kanj.

aliidi hinkaa, nda waynaa tukuyanoo jingaroo, nda ncirni gaaray jingaroo.a ga hegu boroyan se, kan ga banandi goo i ma jingar i ga tee jamaa, nda ngi jingarey ga sawa. boro kan dirnan haya adadoo (hinna) kan goo nga ga, ka tun banandi ra, a ma jingar adadu kan sikka si cindi a ga.

goray, a ma kay, wala a ma huru a ra nda kayyan a ma goro woo banda ga, nda man'ti a nka huru a ra nda kayyan anniya, i ga nga goraa ganji woo banda ga.

Fesufesuyan kan qa tee

A ga waajibi haya banandi kan goo jinda ga, ka tun jingarey ra, a si halal ma horgay i ra, boro kan jingar zaari kul jirbi guu jingar, a mana ti horgaykaw, a ma i bana nda taka kan nda i na a faati, nda a gar goray waneyan no, a ma i bana i ga ti goray wane, nda a gar naarumay wane, a ga sawa ma i bana nda naarumay wane, a ga sawa banaroo wattoo goray ra a goo, wala naarumay ra a goo, nda hangandi cere bande, jingar hinkaa kan wattoo goo nda cere game, nda jingar faatante doonay nda cere game, ka marga nda woo kan wattoo goo, waajibi ka marga nda honguyan idoonay itaaci no wala haya kan kacca nd'a. boro kan tee jingar taaci bara a ga, wala a kacca nd'a, a ma i jingar iyahadarantaa jine, ba nga wattoo ga fatta.

Banayan ga hegu watti kul ra. boro kan ga banandi goo si naafila, a si adduha jingar, wala almadan kayyanoo, a si hegu a se kala ašsaf-i nda alwatri, nda rakaa-ti-lfajiri, nda

22

Wattoo isubarantaa almaari se, haya alkadar kan i ga jingar a ra šartey banda ga. wattoo isubarantaa safoo se, ka tun ašsafakuciraa tukuroo ga, ka koy cijinoo fersi hinza jinaa ga, ngi addaruura hala a ma koy alfajeroo funteyanoo ga (kaara). wattoo isubaranta subbaahi se. ka tun alfajeroo funteyanoo ga ka koy kaara ga. kan ga jer.nga addaruura ka koy waynaa hunanta. Banayan ga bara wey margante ra.

Boro kan na jingaroo kokorandi hala wattoo fatta zunubu beeri goo a ga, kala nda a nka dirnan wala a nka jirbi. i si naafila jingar subbaahoo jingaroo banda ga, hala waynaa ma jer, nda alaasar jingaryan banda ga. ka koy almaaroo jingaroo ga. nda alfajeroo funteyanoo banda ga. kala jirbikaw se, kan ga doona ka naafila. nda jumma limaamoo goroyanoo minbaroo ga. nda jummaa banda ga. hala a ma fatta ka tun jiiraa ra.

Fesufesuyan kan ga tee jingar šartey ga:

jingar šartey, boro ma henen ka hun hadasu nda habasu ga. ka tun ni gaahamoo nda bankaaraa, nda nongoo (batumaa). nda taltedogey daabuyan (awra daabuyan), nda alkaabaa succiteyan, nda senni nanyan, nda goy boobo nanyan. aru taltedogoo (awra) haya kan goo humoo nda kanjey game. woyboro kul awra no, kan man'ti alwaziha

15

nda kanbetaami hinkaa. i ga konna subibonj
foo jingaryan, kala nda haya ma bara a bonj.
boro kanj bankaaraa na annajaasa (ziibi), a
mana duu bankaaray kanj manti a. a
mana duu hari, kanj nda a ga a numay.
haya mana tee a do, kanj a g'a dam(haw)
hala a ga a numay, a hunbur wattoo
fattayan a ma jingar nda annajaasataraa. a
si halal jingar kokorandiyen henenyan janjay
se. boro kanj na woo goy a na nga koyoo
kuta.

Boro kanj mana duu haya kanj nda a ga nga
taltedogey daabu, a ma jingar a ga tee
gaakoonu. boro kanj na alkaabaa hatta, a ga
a yeeti wattoo ra. haya kul kanj i ga a yeeti
ka hun jingaroo ga wattoo ra, kul
mustahabbu no, mise kul kanj duu boro
jingar ra, kanj se n'ga a yeeti wattoo ra, n'si
ifaatantey nda naafillawey yeeti.

**Fesufesuyan kanj qa tee jingar
farillawey qa:**

- 1-Anniya jingaroo se kanj ga waazibi,
- 2- kabbar jinaa,
- 3-Nda kayroo a se,
- 4-Nda alhamdu cawyan,
- 5-Nda kayroo a se,
- 6-Nda kanje diiyan,
- 7-Nda bonj jer ka hun a ga,

Fesufesuyan kanj qa tee

A goo jingaroo kanj ga tee alfarilla se alhaali
iyye, kanj ga tabiti kanj nda i ga a noo, itaacaa
ka tun i ra goo waajibitaray jihaa ga, ihinzaa
goo fadaa-iltaray (mustahabbutaray) jihaa ga,
iwaajibantey ngi ti:

Ijinaa kayyan kanj man'ti nda tuujiyan (jeryan)
haya ga, woo bandaa ga kayyan ka tuuji haya
ga, woo banda ga goray kanj man'ti nda
tuujiyan haya ga,woo bandaa ga goray ka
tuuji haya ga, itaacaa woo ma hanga cere
bande ga waajibi, nda a ga hin ka jingar nda
alhaaloo woo de a jingar nda alhaali foo kanj
man'ti a, nga jingaroo hasara.

Ihinzaa ngi ti wey din kanj goo mustahabbu-
taray bonj, ngi ti gazakaw ma jingar ka tun
ihinzaa WOO GA kanj i NA I FILLA,
JEREGUMAA GA, WOO BANDA ga IWOWO GA,
WOO BANDA GA DUMAA GA. NDA a Gar a
hooceray ihinzaa woo ra. nga jingaroo mana
hasara, tuujiyanoo ti woo din kanj hinkaw
jingaroo ga hasara nda nga nanroo, gazakaw
ti woo din kanj ga kanj, nda woo kanj ga a ga
tuuji kanyanoo,nda a si kanj nda hayaa kanj ga
atuuji kanyanoo,nga din i ga konna. amma
naafla ga hegu n'kanj ga hin ka kay se a m'a
jingar a ga tee gorakaw a goo a se kaykaa
tiyaaboo fersoo; a ga hegu a ma huru a ra nda

Şanfesyayan kan ga tee: a goo jingar

se annuura beeri kanj ga jingarkey biney annuurandi kanj nkul si duu a, kala irkoy hunburkey.waati kanj n'kaa, jingaroo ga ma ni binoo koonandi (kokob),

Ka tun adumnaa nda haya kanj goo a ra, ma şugulla nda ni koyoo tamtaraa, nga ti woo din kanj n'ga jingar nga alwaziha se, nda ma hawa ni binoo ra, kanj jingaroo hundiyeeri gandayan no, nda hundi kanandiyan irkoy se, kanj henen, nda kwayan nda kanjediiyan nda sujuduyan nda ferandiyan nda beerandiyan nda kabbaryan nda henenandiyan nda honguyan. ma ni jingaroo batu nga ti ganarey ibeeroo, ma si naŋ şaytaana ma hooray nda ni binoo, a ma ni şugulla ka hun ni jingaroo ga, hala a ma tuusa ni binoo, a ma ni yarmay ka tun jingaroo annuuraaway daamaa ga, ay kar ni ga nda hundi yeerigandayan duumiyan ni jingaroo ra,kanj se nga woo ga boro ganji ka hun meeri nda almurkar ga, nda hundi yeeri gandayan a ra sibil, ma gaakasina y ceeci irkoy ga, nga no ti gaakasina ykey tsuubarantaa.

20

- 8-Nda sujudu tena ga,
 - 9-Nda bon jeryan ka hun a ga,
 - 10-Nda sawayan,
 - 11-Nda dejjeyan,
 - 12-Nda hangandicerayan farillaway nda cere game,
 - 13-Nda sallamroo,
 - 14-Nda goraa nga ti woo din kanj ga korgokasinay sallamoo ga.
- Anniya Şartoo a ma korgo kabbar jinaa ga.

Nga asunnawey

- 1-Kayandiyan,
- 2-Nda soora nga ti woo din kanj goo alhamdu banda ga,
- 3-Nda kayyan a se,
- 4-Nda gunduyan nongu ra kanj i ga gundu
- 5-Nda bangandiyan nongu ra kanj i ga bangandi,
- 6-Nda sami allahu liman hamidahu harayan,
- 7-kabbarey kul mana ti kala asunnayan Kala jinaa.
- 8-Nda ta hiya hinkaa,
- 9-Nda goraa ngi ihinkaa se,
- 10-Nda alhamdu jilamandiyan soora se,
- 11-Nda sallam hinkantoo nda ihinzantoo maamuumi se,
- 12-Nda sallam waajibantaa bangandiyan, 13-nda salli

17

Damyan irkoydiyaa ga, kan irkoy suujoo
nda nga hallasoo ma bara a ga,
14-Nda sujuduyan niina ga,
Nda kanbetaami hinka ga,
Nda kanje hinka ga,
Nda cee-ize boney ga,
15-Nda sutura damyan, kan man'ti
maamuumi se. nga wargaroo gaawal
sunbay alkadar, nga kuuroo kanbukar
alkadar, a ma henen a ma tabiti, kan man'ti
nda alwuswaasandiyan.

Nga fadaa-iley

1-Kanbe hinka sanbuyan kabbar jinaa do,
hala i ma tenji nda haga hinka, nda
maamuumi sennoo nda boro foo sennoo
kan ti rabbanaa- walakal hamdu,
Nda amiina harayan alhamdu bandaa ga,
Boro foo se nda maamuume se, limaamoo
sii a har (cii) kala gundu ra, nda
henenandiyan kanje diiyan ra,
Nda gaarari sujuduyanoo ra,
Nda cawyan kukandiyan subbaahi ra
Nda aluula kan ga tuku a ga,
Nda nga duurandiyan alaasar nda almaari
ra,
Nda nga gama-gamandiyan saaffoo ra,

Nda sooro jinaa ma tee ihinkantoo jine (beene
ka doo), nda a ma kuu nd' a,
Nda alhaaley kan i ga i bay kanje diiyan ra nda
sujuduyan ra nda goraa ra,
Nda alkunuutu, a mma gundu kanje diiroo
jine, soora bandaa ga, subbaahi araka
hinkantoo ra, a ga hegu kanje diiroo bandaa
ga.

Nda gaarari ta hiya hinkantoo banda ga,
Nda ta hiya hinkantoo ma tee ka kuu nda
ijinaa,
Nda jeregum jilamandiyan saillamroo ra,
Nda kanbe-izoo kan ga tuku (man) kobaaro ga
(sabbaaba) nootiyan ta hiya ra.

I ga konna zoguyan jingar ra, nda moo hinka
daabuyan, nda bismillaahi nda a-uuzubillaahi
harayan farilla ra,
Ngi ihinkaa ga hegu naafile ra,
Nda kayyan cee foo ga,
Kala nda nga kayroo nka kuu,
Nda nga cee hinkaa korgoyan cere ga,
Nda dirham wala nga himakasinay damyan
mee ra,

Yaa cine da haya kul kan ga alwuswaasandi,
nga ziibaa ra, wala nga darbaa kanboo ga,
wala nga dumaa ga, nda honguyan adunnaa
misey ra, nda haya kan ga a Sugulla ka hun
hundiyeeri gandayan ga, nga jingaroo ra.